

Euskadi, un pas avant i un pas arrere

El procés de pau al País Basc viu moments d'incertesa, quan bona part de les formacions polítiques implicades viuen pendents de les eleccions estatals de la primavera. En aquest marc l'immobilisme del PP contrasta amb l'actitud del món nacionalista.

La pel·lícula es repeteix a Euskal Herria. El director es desespera, perquè els actors no acaben d'acostar-se, ni tan sols sembla que ho intenen, a un únic guió que els permeta començar a rodar les escenes que resoldran el nus creat en la trama. Una vegada més s'han embullat totes les propostes, els actors fins i tot comencen a presumir de certa desídia a l'hora d'intentar persuadir l'altre, el diferent. Per això tots es tanquen al seu camerino en espera que arriben i passen com abans millor les eleccions generals de la primavera vinent.

ETA fa més d'un any que guarda un silenci armat, però no un silenci verbal, i els efectes d'aquesta actitud no passen en absolut despercebuts ni per a la societat ni per als mateixos partits que comparteixen els objectius de l'organització. Però cada vegada es fa més difícil fer política al País Basc. Primer van ser les eleccions autonòmiques, després les municipals i les europees. Ara toquen les generals espanyoles. L'expressió "fins després de les eleccions no es podrà fer res" ja s'ha convertit en un tòpic insuportable que apaga els ànims dels pocs que encara creuen en la política i, sobretot, d'aquells que sempre han confiat en "altres formes de lluita".

Enmig d'aquesta situació tan desesperant, les fitxes en joc del tauler basc busquen recol·locar-se en una posició millor. El nacionalisme basc en pes està immers en una profunda reflexió per veure d'entrar en el famós nou segle

i mil·lenni amb unes coordenades més adients a les noves circumstàncies i a la societat que diu representar. El socialisme basc també busca la reubicació, més basquista, influït, és clar, pel resultat obtingut a Catalunya per Pasqual Maragall. Un resultat que els permet presentar una justificació perquè a can Ferraz s'avinguen a deixar-los avançar cap a aquestes

**El socialisme basc
posa d'exemple els
resultats de
Maragall perquè
el PSOE el deixi
avançar en un
sentit més
basquista.**

posicions basquistes. Aquesta estratègia, encara sense gaire definició i concreció, té com a objectiu evident arrapar vots de l'espectre sociològic del nacionalisme, però en tot cas pot significar un pas avant, si més no perquè els permetrà fer una relectura del seu ideari polític i acostar-se més a la realitat basca, plena de matisos. I qui ni es mou ni es pot moure, ni es mourà, és el PP de Mayor Oreja i d'Iturgaiz. No hi ha manera. L'única activitat política d'aquest partit és la defensa de la Constitució i de l'Estatut i la lectura matinal de

la premsa, per tal de convertir les moltes informacions polítiques que s'hi succeeixen en interpellacions parlamentàries a qualsevol representant del govern d'Ibarretxe, tant els fa el nom. L'última ha estat la moció de censura contra el conseller d'Interior, Javier Balza, després que aquest demanara "compensacions polítiques" al govern de Madrid per rescabalar ETA de la detenció, efectuada recentment a Pau (França), de la seua interlocutora, Belén González Peñalva. Més d'un comença a pensar que caldrà ignorar Mayor Oreja i Iturgaiz i començar a treballar deixant-los de banda, perquè la seua actitud entrebancadora, sempre buscant de dificultar qualsevol progrés, és més aviat pròpia d'una comèdia surrealista.

Però tot i això hi ha diverses qüestions que han generat expectació i polèmica en aquestes darreres setmanes a Euskadi: d'una banda hi ha el darrer comunicat d'ETA, després, el canyaret provocat arran del vintè aniversari de l'Estatut de Gernika i de l'advertiment de Joseba Egibar: "prepareu-vos", va dir. I finalment hi ha la decisió d'Herri Batasuna de promoure l'"abstenció política" en les eleccions generals.

Tres interlocutors. Quan tots els experts en ETA de la capital espanyola ja anunciaven un gran atemptat o una nova acció armada, l'organització basca ha tornat a fer servir la paraula per respondre. Una resposta armada hauria ensorrat la tremenda il·lusió que viu el

País Basc, però d'això, aquesta mena d'experts no en fan cabal.

A finals d'agost, ETA havia donat per trencades les relacions, després que uns i altres reconegueren que ja havien celebrat un primer contacte a Zuric. ETA acusava el govern de "voluntat sabotejadora" del procés de diàleg. Mesos més tard, sense que el govern haja mostrat canvis d'actitud, almenys aparentment, ETA torna a proposar un nou repte. Al govern li diu que s'estalvie els viatges per Europa, i als mitjans de comunicació, que deixen córrer la curiositat malaltisa per veure si hi ha o no hi ha contacte o qui serà l'interlocutor, si un de dur o un de dialogant. Ara, sense anar més lluny, poden agafar un taxi i dirigir-se a la presó més propera i entrevistar-se amb ETA. Kantauri, Kubati, i Josu Ternera, considerats pels entesos de la capital com a durs, són els interlocutors. Paradoxalment el govern espanyol, si volguera, podria negociar amb ETA als corredors, als lavabos o al restaurant del Parlament basc, perquè un dels tres interlocutors té també acta de diputat electe a la cambra basca.

Els entesos de Madrid, mirant de corregir la seua relliscada i de mantenir la popularitat en les tertúlies radiofòniques molt ben remunerades, també s'han afanyat a dir que els termes del darrer comuni-

cat esdevenen una amenaça implícita de final de treva. Potser, de manera irònica, hi ha qui es pensa que en la darrera i única reunió entre ETA i el govern, esdevinguda a Suïssa, solament parlaren del fit-

Josu Ternera. El parlamentari basc empresonat és un dels interlocutors nomenats per ETA.

El trencaclosques basc

Ricardo Abeijón Merchán

"És curiós, després de vint anys d'Estatut, el 2000 serà l'autèntic any de la transició a Euskadi. Per fi podem acabar el que vam començar fa tants anys". Així s'expressava en cercles privats no fa molts dies Xavier Arzalluz, i és que l'any vinent pot ser un any de terratrèmols per a la majoria dels partits polítics bascos, tots ells immersos a més en un procés de pau llarg i complex.

D'una banda, els nacionalistes volen revisar de dalt a baix els seus postulats. Per fer-ho, ja han organitzat els seus congressos de revisió. Els més matiners seran els nacionalistes d'Eusko Alkartasuna. El dia 20 a Pamplona Garaikoetxea s'enfrontarà a la més important crisi d'aquest partit, que es troba en la cruïlla de resoldre el que en diuen nacionalisme progressista i la seua harmonització amb les estructures de l'estat. Però Garaikoetxea, acostumat a no viure sense oposició interna en aquests setze anys, per primera vegada haurà d'enfrontar-se al corrent crític capitanejat pel seu anterior secretari general, ja dimitit, Inazio Oliveri, i per un altre dels seus consellers, Patxi Ormazabal. El congrés s'aventura mogut i incert.

El Partit Nacionalista Basc també es prepara per a la celebració de la seua assemblea general a començament d'any. En aquesta mena de congrés presentarà una ponència política acuradament elaborada que vol superar l'actual marc estatutari, sense trencar, però, ancoratges ara per ara importants dins del partit. Amb l'experiència d'un trencament ja en tenen prou els dirigents d'aquest partit, que han demanat a Xavier Arzalluz que continue quatre anys més.

Herri Batasuna també prepara la seua militància perquè a finals d'any o començament del vinent, aprobe una nova ponència política que serveixi per a definir-se de cara al futur immediat. O es manté l'actual estructura política de l'esquerra abertzale o es crea un nou partit amb un funcionament més tradicional. El debat també és a taula.

D'altra banda, el Partit Socialista d'Euskadi es troba immers en el seu debat. Els guipuscoans socialistes tenen pressa per explorar el model de Maragall. Les negociacions que iniciaran en breu amb els nacionalistes poden donar un nou tomb a l'actual situació política. Com es pot veure, el trencaclosques és a taula.

Joseba Egibar a l'estrada del Parlament Basc. El portaveu del PNB ha anunciat propostes concretes per superar l'actual marc estatutari.

ARXIU / EFE

xatge de Clemente per la Real Sociedad. ETA ha concretat la interlocució i evita riscos de nous colps policíacs com el de González Peñalva, i, alhora aprofita per a atorgar un gran protagonisme a "la seua gent", als presos. Però el que demana, aquesta vegada com a pregunta, s'ajusta als termes del seu comunicat del 16 de setembre de 1998, quan va fer pública la decisió de cessament unilateral, indefinit i incondicional de les seues activitats armades. Se suposa que el govern no va anar a Suïssa sense llegir el comunicat i les pretensions del seu interlocutor clandestí. O potser és que també els han atret els entres en la clandestinitat, que produeixen, diuen, una pessigolleg i una abranor que conviden a la repetició.

"Prepareu-vos". Aquest va ser el terme utilitzat en l'estrada del Parlament basc pel portaveu del PNB, Joseba Egibar, per recordar a socialistes i populars que l'ofensiva política del nacionalisme basc entra en fase de concreció i que no tardaran a presentar, fins i tot en seu parlamentària, un projecte polític concret en clau de futur a fi de superar l'actual marc estatutari. I no estaria malament que ho feren en un context en què l'acció política es limite a la crítica o la defensa del marc legal existent; de fet, la societat basca sembla que demana la readequació del marc jurídic i polític actual.

Però aquesta és justament la gran assignatura del nacionalisme basc, que, si bé ha arribat a acordar un diagnòstic comú sobre la superació del conflicte violent –acord de Lizarra-Garazi– i fins i tot del conflicte polític, li falta un projecte alternatiu, concret, viable i factible que, guanyant-se l'adhesió social majoritària, supere l'actual context. I no se'n pot continuar culpant l'altre. PNB, EA i HB-EH estan immersos en grans debats interns, no exempts de divergències serioses –en el cas d'EH– per definir les seues línies estratègiques. Les seues ponències polítiques presenten molts plans i objectius a curt i a llarg termini, però no a termini mitjà, de manera que ningú no sap quin serà el procés, les etapes. Per evitar que propostes com ara la de crear un parlament nacional i un govern nacional per a tot el territori basc es convertesquen en un mer foc d'artifici seria positiu concretar el com, seria positiu saber quins són els límits de l'actual marc jurídic i si permet d'acostar-se cap a aquest nou i hipotètic solar. I això no ho ha fet encara el nacionalisme basc en la seua nova aposta sobiranista. S'hi van fent passes, indubtablement, i n'és una la creació d'Udalbiltza –l'assemblea d'electes d'Euskal Herria–, com a primera institució nacional a nivell municipal. Però ni existeix coincidència en la lectura que en fan els fundadors ni concreció pràctica. No hauria estat malament que aquesta institució haguera

arrancat amb una primera proposta concreta que oferisca una mica de llum sobre la seua utilitat.

Abstenció política. Un pas avant i un pas arrere. És el destí del nacionalisme. Tot just quan el nacionalisme aconsegueix posar els motors a una mateixa velocitat –els uns han hagut de frenar una mica i els altres d'accelerar molt per avançar junts– arriba la primera decisió dràstica d'HB: no concórrer a les eleccions generals espanyoles, argumentant una suposada coherència nacionalista. HB pensa que les eleccions espanyoles no són sinó un instrument legitimador del marc actual i que, de la mateixa manera, serveixen per torpedinar el procés sobiranista basc. Al marge que siga o no encertat el plantejament, amb aquesta mateixa lògica poden caure moltes de les pautes del seu funcionament polític quotidià. No ha agradat, però s'ha aprovat per majoria, perquè "sembla que toca". Les bases d'HB continuen amb la mateixa fidelitat de sempre al seu projecte polític, i deixant de banda la justificació política argumentada, tracten de pair la nova decisió. "A Madrid, a què?", és la conclusió de tota aquesta diatriba.

Aquest raonament, però, posa en mal lloc els nacionalistes del PNB i d'EA perquè suggereix que "són menys coherents amb el seu objectiu sobiranista" quan entren en el suposat joc que els planteja Espanya. De la mateixa manera, col·loquen en una mala situació el pacte de Lizarra-Garazi, perquè posen en marxa una doble dinàmica i estratègia, de manera unilateral i apartant la necessitat de continuar funcionant en clau de suma. Torna a repetir-se la pregunta, fins quin punt l'actual marc polític permet avançar cap a un de nou. Justament ara "sí que tocava anar-hi", se sent dir en el món nacionalista, d'esquerra a dreta. De segur que els nacionalistes d'esquerres gallecs i catalans tenen alguna cosa a dir-hi.

Inaki Gorostidi (Bilbao)